

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

V Ljubljani, 21. aprila.

Uže cesar Jožef II., katerega se narodi v mnogojezičnej Avstriji spominajo z mešanimi občutki, namerjal je uniformirati državo in nemški kot državni jezik spraviti v veljavo. Na smrtnej postelji obstal je sam, da so njegove namere, tedaj tudi germanizacija neizpeljive.

Za njim imeli smo mnogo državnikov, kateri so Nemci po rodu, preziraje pravi pojem in namen države, za največjo vladno modrost smatrali podpirati in krepiti jedino le svoj sorodni nemški rod v Avstriji na škodo — vseh drugih narodov. Namestu, da bi se izogibali vsacega strankarstva, da bi stali nad strankami, vzbujali so nevoljo in srd vseh narodnostij, katerim so se kratile po naravi in zakonu pripadajoče pravice in tako potrjevali starega Oxenstierna izrek, da malo treba modrosti, da se vlada svet.

V živem spominu nam je še vsem, kako je postopal v tej zadevi Schmerling in kako je grof Beust, nesrečnega spomina, v svojej ošabnosti pretil, da bode Slovane pritisnil ob steno. Vse to le v abotnem mišljenju, da mora nemštvo v Avstriji imeti prevago, da morajo Nemci imeti hegemonijo. Vsled tega in ker je vsakdanja vlada nemštvo zlorabila v svoje namene in Nemcem samim tako rekoč prigo-varjala, naj tlačijo druge narode in ker so se po tem takem Nemci, kakor Izraelci v starem testamentu, smatrali za „izvoljeni narod“, za jedino merodajno narodnost, iz teh razlogov nastali so dolgotrajni boji in parlamentarne praske za jezik in jedino le jezik, nastalo pa je tudi ono sovrašтво mej narodnostmi, katero bi se bilo lahko preprečilo ali vsaj bolj omejilo.

Vsa naša politična prizadevanja počenši od leta 1860. do denašnjega dne imela so glavni namen, očvrstiti ali vsaj ohraniti našo narodnost, nasproti pa je nemštvo tudi v jedno mer naglašalo le narodnost in nasprotje je narastalo od dne do dne. Če je vlada le malo nagnila na našo stran, uže se je kričalo o zatiranju Nemcev, ker dotičniki dobro vedo, da jim godi le razpor. Do zdanjega časa podarjali so levičarji le narodno stališče in Schönenerer je v znanem programu postavil teorijo, da se vsako vprašanje mora reševati le po narodnem merilu. A ko se vlada nij hotela več nagibati jedino le na nemško stran, ko je stopila na vzvišeno mesto nad stranke ter izjavila, da je njena politika avstrijska, ko je ne brigaje se za ščuvanja levičarjev, pričela reševati politična in materialna vprašanja, sprevideli so levičarji, da je mogoče vladati tudi brez njihove politične, jedino le podjarmljenje družih narodov nameravajoče modrosti in vsled tega začeli so odcepjati se od zagrizene levice in zatrjevati vsemu svetu, da zdaj hote postati v resnici liberalni, da bi vsaj s tem novopobarvanim načelom osnovali si novo stranko in nekaj veljave, katero so povsem izgubili. —

Vladi je to jasen dokaz, da čim bolj odpravi jezikovno vprašanje raz dnevnega reda, tem bolj razpršila bode opozicijo. Jezikovno vprašanje bode pa rešeno takoj, ko se uvede ta borna in prepotrebna enakopravnost.

Ako je vladi za svoj trajen obstanek, mora želje narodov glede jezika vse izvesti neutegoma. S tem odvzame opoziciji orožje. V prvi hip bi nastal sicer hrup, a ko bi se uvidelo, da baš ravnopravnost nikogar ne zatira, tedaj tudi

Nemca ne, nastopil bode mir, potihnil bode narodnostni boj, in čas in prilika bode v roke vzeti materialna vprašanja. In narodi v Avstriji, katerim se morajo drugi narodi uže smejeti, da jezikovna vojska še vedno ne mine, tekmovali bi potem v umetnosti, obrtniji in blagostanji.

Iz državnega zbora.

Z Dunaja 19. aprila. [Izv. dop.]

Včeraj imel je državni zbor prvo sejo po Velikej noči. Ker na dnevnem redu nij prav zanimljivega predmeta, lahko je razjasniti, zakaj da je v zbornici tako mirno. Premnogo mest je praznih, galerija pa kar zeva od samega dolzega časa, kajti le redkoma se na njej zagleda kakšen obraz.

Predsednik dr. Smolka otvori zbornico 1/4 na 12. Ministri so vsi navzočni.

Ministerstvo notranjih zadev terja naknaden kredit za provedenje zakona o živinski kugi.

Finančni minister prijavi načrt zakona, da se pogodbe in drugapisma, ki se imajo sklopiti na podlagi deželnega zakona od 27. decembra 1881 glede pogoždovanja Krasa v tržaškem mestnem okraju, oproste pristojbin. Izmej peticij je mnogo taci, ki terjajo provedenje ravnopravnosti slovenskega jezika v šolah in uradih in ustanovljenje nadsodnije v Ljubljani; druge peticije zadevajo novi carinski cenilnik in obrtni red.

Prva točka dnevnega reda je vladna predloga gledé česko-moravske transverzalne železnice; po prvem prečitanju odda se železničnemu odseku.

Vladna predloga, kako se ima postopati, ako se ima kdo razglasiti za mrtvega in kako naj se smrt dokaže, je druga točka dnevnega reda.

LISTEK.

Domači pogovori.

III.

Trinajst let so gospodovali, trinajst lučij so nam prižgali, trinajstega se je končalo, trinajst jih je ostalo.

Zares znamenito je naključje s to židovsko številko, katera je sicer za nas zlata številka letos, katero pa bodo nasprotniki naši kleli v trinajsto koleno. Trinajst dolgih črnih let torej smo študirali, trinajst šol smo dovršili in trinajstega aprila letos smo maturo naredili in dokazali, da smo zreli in godni postali.

Ko bi človek vedel za gotovo, da tivolski kanali niso bili trinajst let seznaženi, da je vsled tega trinajst ljudij obolelo, da je dné 13. aprila vsak šišenski možnar trinajstkrat počil, da se je tisti dan v čitalnici trinajst hektolitrov vina in trinajst hektolitrov piva stočilo in da so ljubljanski mesarji trinajst volov potokli, bi zares mislil, da si je previdnost božja mestu oslovske čeljusti izbrala številko trinajst, da nam pomore pobiti nemškutarijo. Uže je začel nemškutarski „clipiclapitorium“ po sovražnih nam novinah razsajati in klepetati, uže so nas začeli

žurnalistični balavci kazati tujemu svetu kot divjo druhal ter nas obirati do gole kosti, a vse to je storila številka trinajst, ki je tako šembrano grdo zaigrala fakijske opoziciji ljubljanskej.

Celó županovanje Costovo nam očitajo, čeravno nijsmo mi krivi, da je prišel Costa k nam in da nas je zapustil Dežman.

Res žalostna je stvar to: Trideset ostrih zobov so imele Dežmanove proklete grablje pred trinajstimi leti, zdaj jih imajo le še trinajst skrhanih, ker smo jih konsekvntno izbijali leto za letom po nekoliko, a letos najedenkrat pet, dočim je jeden (grof Chorinsky) sam odpal.

Karl Deschmann! Če brojimo posamezne črke v tem imenu, najdemo, da jih je ravno trinajst, ne več, ne menj, in zdaj naj kdo poreče, da številka trinajst nij usodepolna za naše fakijskuzuse.

Leta 1860. je pokojni Valentin Mandelc v „Glasniku“ priobčil z nekega groba v Škofjeh Loki tak-le napis:

Hier liegt der ehrsame Matthäus Kos,
Von Kenntniss der Handlung gross.
Nummer dreizehn in der Stadt
Er seine letzte Nacht hat!
Fünfundvierzig Jahre lebt er,
Dann sagt der Tod: Matthäus komm her!
Der Tod mit seinen Knochen
Hat den Matthäus Kos erstochen.

Ako bi kdo hotel ta cvet nemške kulture času primerno travestirati, bi mogel napisati:

Hier liegt der factiöse Tross,
Von Kenntniss der Handlung gross.
Am dreizehnten in der Stadt
Er seinen letzten Tag hat!
Dreizehn Jahre lebt er,
Dann sagt der Tod: Tross komm her!
Und der Tod mit seinen Knochen
Hat die Majorität erstochen.

Tak-le napis bi se imel v kamen vsekati in na primerno mesto postaviti v spomin na številko trinajsto.

Ko sem pogledal telegram, ki mi je oznanil veselo novico dné 13. aprila t. l., štel sem besede, in bilo jih je — trinajst!

Zdaj naj še v loteriji izvlečejo številko 13, in jaz takoj postanem babjeverec!

Tedaj, ker nam je številka trinajst toliko veselja naredila in nam je toliko sreče prinesla, bom stavil svoj predlog: Kdor bo namreč čital te moje pogovore in še nij vedel poprej, kaj znamenuje ta številka, naj položi iz hvaležnosti v prvo pušico, do katere pride, za „Narodni dom“ trinajst krajcarjev, in če se komu to premalo zdi, naj multiplicira številko trinajst, pa naj potem produkt daruje v prid našemu narodnemu podjetju. Če se najde več takih, ki bodo moj predlog uvaživši multiplicirali našo zlato

Po požaru dunajskega gledališča na ringu hoteli so dunajski poslanci za ta slučaj poseben zakon; vlada pa je predlog razširila tudi na vojsko, na nesreče na vodi itd.

Dunajski poslanci so se ve da zoper vladno namero; oni zahtevajo za požar na ringu poseben zakon. Zato pravi dr. Kopp, da za zakon, kakor ga predlaga vlada, nij nobene potrebe. Če vlada za požar na ringu neče specialnega zakona, naj ostane raje vse pri starem. (Dobro! na levici.)

Poslanec dr. Grünwald zavrne predgovornika. Dr. Jaques govori na dolgo in široko, ter predlaga slednjič, naj se dotičen predlog vrne pravnemu odseku.

Poslanec dr. vitez Madeyski in vladni zastopnik dr. vitez Harras-Harrasowsky zavrnete stvarno in temeljito nazore levičarskih govornikov; po kratkem govoru poročevalca dr. Zatorskega zavrgel se je predlog dr. Jaquesa, ter sprejel zakon v specialnej debati, kakor ga je predlagala vlada.

Seja trajala je valjda dve uri. Prihodnja seja je v petek 21. aprila.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 21. aprila.

V 19. dan t. m. imel je železniški odsek državnega zbora svojo sejo. V seji tej bila je na dnevnem redu tudi železniška proga Herpelje-Trst. Najpreje se je govorilo o na predlog staljen v slednji seji po poslanci g. dr. Tonkliji storjenem ukrepu, prej čuti vlado, predno predlog se stavi zbornici o podaljšanji cesarjeviča Rudolfa železnice do Trsta. Poslanec Fürth omenja, da dr. Tonklijev predlog odpade vsled vladne predloge Trst-Herpelje. In mnogo poslancev je trdilo, da se mora prej slišati mnenje finančnega ministra o pokritji stroškov, dr. Tonkli pa je ugovarjal, da se o finančnem vprašanju lahko pozneje pozve mnenje finančnega ministra, danes naj bi trgovinski minister izrazil svojo misel o komercialnej in železniško-tehnične strani te stvari. Odešek je odglasno sklene, naj se posvetovanje o predlogi Herpelje-Trst odloži do tedaj, ko bode finačni minister izrekel svoje mnenje.

Včerajšnji dunajski listi pišejo skoro jedino le o dr. Kronawettru. Dopis z Dunaja v včerajšnjem našem listu pripoveda, da se je zbralo nekaj volilcev v VIII. okraji Dunaja in da so podpisali svojemu poslancu dr. Kronawettru nezaupnico, a mej temi možmi bilo je le malo volilcev. Ta nezaupnica torej nij imela nikakega pomena, vendar je sklical v 19. dan t. m. dr. Kronawetter svoje volilce, da jim poda račun o svojem delovanju, a njegov govor bil je marveč obsodba levičarjev. To je bil buren zbor, kajti nasprotniki Kronawettru prizadeli so si vse, da bi prepredili to zborovanje, najeli so nemške burše, da bi jim pomagali delati škandal, da bi razpustil vladni zastopnik zborovanje, kajti slutili so uže naprej, da jih bode Kronawetter uničil. Nastopali so

nasprotniki Kronawettru, pričeli govoriti, od jedne strani dobro-klici, od druge: proč z njim! In mej nasprotniki Kronawettruvimi bil je tudi nekov dr. Bondi, ki je v divjej svojej nemški strasti imenoval češčino in slovenščino barbarska jezika. Volilci Kronawettruvi segli so po njem z rokami, moral je odstopiti. Burni prizori, na jedne strani najeti, plačani nasprotniki Kronawettruvi, nevolilci, na drugej volilci njegovi. Stoprv čez dolgo časa mogel je Kronawetter poprijeti besedo. Govoril je uničevalno; nasprotniki njegovi zgubljali so se mož za možem — kajti Kronawetter odkrival je sleparstvo ustavovercev, njih koristolovje, slikal njih krivično postopanje, obsojal njih nasilstvo, proklinjal njih borzno postopanje. In govornik je s povzdignenim glasom vzkliknil: Kronawetter ne hodi nikdar s tako stranko jedno pot. Z živahno pohvalo bil je sprejet njegov govor in naposled dali so mu njegovi volilci popolno zaupanje. Tako obsojajo nemški možje, tudi nekaj iskreni levičarji, levico!

Kako istinito lepo je jedina in močna levica, poročajo nam levičarski listi sami. Tako piše n. pr. „N. Fr. Pr.“: „Poslojpe zjedinjene levice razdira se na vseh straneh in nihče ne čuti več truda vredno, da bi napake olupšaval, da bi mnogobrojne razpoke s stilističnimi in retoričnimi ovijajočimi se rastlinami zakril... Nijmamo opraviti z „landsknecht“, ki danes mečejo puško v žito in z vzdihovanjem polnijo zrak, a tudi voditelji obupavajo in ne najdejo krepke besede, da bi bežeče ustavili; njih roka nij dosti močna, da bi pobila one, kateri so se še pred nekajimi tedni obnašali kakor fanatični janičarje in sedaj tožijo: Reši naj se, kdor se more!“ In to je ista stranka, ki je hotela v par dnevih vreči spravljivo vlado Taaffejevo!

Poročali smo po „Montags Revue“, da misli vlada po zakonodajski poti uravnati delavsko vprašanje. Ta vest pa je bila le izrodek bolne domišljije urednikov temu listu. Z Dunaja pa se zdaj piše v „Prager Abendblatt“: „K sreči nij v Avstriji delavskega vprašanja v tem pomenu, kakor v drugih državah. Tu se razdeli marveč v vrsto krajevnih razmer, katero se more rešiti po administrativnej poti s sporazumljenjem, če treba po sredovanju vlade, mej gospodarjem in delavcem... Vlada bode še na dalje pri preiskovanju obstoječih razmer, katerej dajejo iz delavskih krogov dohajajoče pritožbe povod, skušala po administrativnej poti pomoči.“ Iz tega se razvida, da ima zdanja Taaffejeva vlada istinito tudi namen, resno pomagati tudi delavcu do blagostanja.

Pred kratkim imenovanih bilo je za Dalmacijo zopet več uradnikov, ki ne umejo deželnega jezika. In „Narodni list“, pripovedujoč, kako razburjenost je prouzročilo to imenovanje, pravi: „Kaže se, da hoče vlada uže zopet one neuspešne poskušnje v Dalmaciji ponoviti, katere je delala pod Mamulo, Lappeno, Alezanom in Wagnerjem brez koristi, brez uspeha.“

Vnanje države.

Poročali smo uže, da so se mej Rusijo in Turčijo vršila dolgo časa pogajanja o vojnej odškodnini in da je naposled ruski poslanik Novikov odpotoval iz Carigrada. Takrat sklepali so listi, da je to demonstracija proti Turčiji, a zdaj se poroča, da

je bilo to odpotovanje le dopust Novikovu, za kateri je uže dalje časa prosil. Če se bode Novikov zopet vrnil v Carigrad, je vprašanje, kajti pred kratkim pisalo in govorilo se je mnogo, da je namenjen za višje mesto v ministerstvu. Vender gotovosti o tem še nij, toliko pa je istina, da car Novikova zelo visoko ceni.

Nekateri Rusom sovražni listi so posebno iznajdljivi v vesteh o namerah nihilistov in skoro vsak dan vedo pripovedovati o novih zarotah proti caru. In če pozneje preiskave pokažejo, da so bile te vesti popolnem neutemeljene, jih to malo briga — svetu so vender natresli nekaj peska v oči in ga utrdili v veri, da je „Rusija barbarska, da je gnila v vseh slojih družbinskih.“ Res da nihilisti še rujejo, a njihovo gibanje je zdaj mnogo zmernejše in upati je zboljšanja.

V italijanskej zbornici bila je v 19. dan t. m. na dnevnem redu vojna predloga. Poslanec Baratieri je nasvetoval nujno premembo utrjenja Verone, ker se mora v nesrečnem boji na vsak način Verona držati; dalje je nasvetoval, naj se dozdajo mejne trdnjave proti ravnini Soče, osobito pa naj se utrdi meja proti Franciji.

V poučenih londonskih krogih razširjena je vest, da se bode irski podkralj, lord Cowper, poklical s svojega mesta in da se bodo vršile mnoge premembe v irskej administraciji.

Irske razmere so se, kakor se poroča v „Times“ iz Dublina, odkar se je preložil parlament čez Velikonočne praznike, malo ali nič spreminile. V mnogih krajih, piše poročevalec, branijo se najemniki plačati najemščino, celo kjer se jim hoče precej odpustiti. Na nekaterih krajih postopa se proti tem najemnikom z vso ostrostjo zakona; na mnogih krajih se umirijo, na nekaterih pa postane razburjenost še večja. Vsa dežela je moralčno nekako zmedena, da si je vender na nekaterih krajih še upanje do mirnega poravnanja. Čudovito je, da so najemniki v Galwayu in Mayu, na obali, kjer so pred dvema ali tremi leti se še najbolj branili plačati najemščino in to branili se s silo, da so zdaj ti najemniki plačali voljno zaostalo najemščino in javno kažejo pobotnice, kakor bi se hoteli s tem ponášati.

Dopisi.

Iz Škofje Loke 20. aprila. [Izv. dop.]

Mnogo se je uže slovenski narod pritoževal, da uradniki mej njim ne umejo njegovega jezika. Navadno se je na take pritožbe odgovarjalo, da mora razumeti in da tudi v resnici razume vsak uradnik, kateri posluje v slovenskih deželah, naš jezik.

Če je to istina, usiljuje se nam misel, da marsikateri uradnik iz sovraštva do našega jezika nalašč nagaja občinstvu; ako na pr. pisma adresirane v Trebnje, Dolenjsko, romajo od tukaj v Trebinje v Hercegovini, od koder se čez 14 dni vrnejo zopet nazaj. Isto pismo na novo kuvertirano in pravilno slovensko adresirano, na katero je tukajšnji c. kr. poštar lastnoročno pripisal nemško ime „Trefen“, ogledalo si je zopet Hercegovske Trebinje, in je zopet v pošiljateljevih rokah.

številko trinajst, bi utegnil vkupni produkt dosti dobrega storiti za „Narodni dom“, katerega bomo postavili v Ljubljani pred nos našim nasprotnikom nemškutarskim in fakijskim in bomo zopet veseli ter bomo svečano odprli naš dom 13. dan katerega si bode meseca in plesali bomo in popevali in vino bo zopet curkoma teklo, pa možnarji bodo pokali v šiški in drugod in veliki boben bo zvenketal, pa navdušene telegrame bomo dobivali iz vseh kotov domovine, a Dežman, Schrey in Schaffer ne bodo uživali našega veselja, še jezili se bodo nemara huje, nego so se jezili dne 13. t. m., pa „clipclapitorium“ bo ropotal po hudobnih nemških časnikih in bode blato metal na naše glave in na naš „Narodni dom“.

Takrat, ko se bo vse to godilo v slovenskej Ljubljani, pridem pač čisto gotovo tudi jaz gledat narodno slavlje, če ne poreče preje blede smrt: Kos komm her! Spectabilis.

NOV.

(Spisal I. Turgenjev, preložil M. Malovrh.)

Druga knjiga.

VIII.

(Dalje.)

„Kje pa je Ostrodumov? Ali ga nij pri vas?“
„Ne, tu v bližini je nekje zaostal. — No ta

se ne izgubi, naš Pimén Ostrodumov! Zanj nij treba imeti nobenih skrbi!“

„Kako ste pa vi sem prišli?“

„Kako drugače, kakor na telégi... Prosim vas, dajte mi še jedno žvepljenko.“

„Vazilij Fedotič“, oglasil se je nekdo pred vrati, „pridite, prosim vas, malo iz sobe.“

„Kdo je? Kaj pa je?“

„Pridite prosim“, ponavljal se je glas, „a hitro. — Tuji delavci so prišli, a Pavla Jegoriča nij doma.“

„Solomin oprostil se je in odšel iz sobe.“

Mažurina ogledavala si je zdaj Marijano dolgo in pazljivo tako, da je ta v veliko stisko prišla.

„Oprostite mi,“ začela je s svojim neprijetnim glasom in v malih stavkih, kakor je bila to njena navada: „Jaz sem priprostega stanu... ne razumem... Vi uže veste, kaj hočem reči. — Ne bodite jezni... ako nečete... pa ne odgovorite... Ste li vi tista devojka, ki je z Neždanovom... iz Sipjaginove hiše utekla?“

Marijano začudilo je to vprašanje, ali vender je odgovorila: „Da, tista devojka sem jaz.“

„Z Neždanovom ste utekli, jeli?“

„No, da!“

„Dovolite... Dajte mi svojo roko...“

Oprostite mi... Vi morate pošteno dekle biti... ako vas on ljubi.“

Marijana stisnila je Mažurinino roko in vprašala:

„Vi ga torej dobro poznate?“

„O jaz ga poznam... V Petrogradu sem ga videla. Baš zato sem vas vprašala... Tudi Sergej Mihajlovič mi je o vas govoril...“

„Ah, Markelov! Kdaj ste ga videli?“

„Ne davno. Zdaj je odšel.“

„Kam?“

„Kamor mu je ukazano.“

Marijana je vzdihnila.

„Ah, gospica Mažurina, bojim se zanj.“

„Prvič, čemu „gospica“. Kakšna „gospica“ sem jaz. Tega ne smete več reči. Drugič... „bati se“. To ne gré. Pri nas ne sme se bati zase nihče... a za druge odvadi se človek. Nase misliti in se bati nij prav. Ali tu mi pride nekaj na pamet... jaz, Tekla Mažurina, lahko tako govorim, ... jaz sem grda... vi pa... vi ste lepo dekle... za vas je torej tudi vse težje. (Mažurina obrnila se je po teh besedah v stran.) Markelov mi je rekel... on je znal, da imam pismo za Neždanova... „Ne pojdi tja v tvornico,“ je rekel... „ne daj mu pisma, ta bode ondu vse vznemiril. Daj

Ako se je v prvo primerilo, da je uradnik pozmoti napačno list napotil, se to v drugič ne more misliti, ker v celej Hercegovini nij nikjer „Treffen“.

Kaj tacega zamore le našemu narodu sovražen uradnik narediti. Slavno poštno vodstvo naj pa pomisli, da pri prostemu ljudstvu zaupanje do pošte po takem ravnanji gine. Tudi ta nij jedini neredni slučaj. Zamore se navesti mnogo pisem, katere so se od tu do Ljubljane izgubile ali vsaj adresati jih nijso prejeli, akoravno so občeznane osebe.

Izza Mačeka na Krasu 20. aprila. [Izv. dop.] (Povišanje učiteljskih plač v Trstu in tržaške okolici. Beseda za „Narodni dom“. Vikarij in učitelj dutovljanski.) Mestni magistrat tržaški je svojim učiteljem te dni plače — povišal. Plače učiteljev za Trst (mesto) so določene: 900, 750 in 600 gld., a one učiteljic pa: 750, 600 in 500 gld. V tržaški okolici dobodo pa učitelji: 600 in 550 gld.; učiteljice: 500 in 450 gld. Nadučiteljem tržaškim je odločeno 340 gld. odškodnine za stanovanje, nadučiteljem v tržaški okolici pak 150 gld. Veliko jim sicer nijso povišali, a nekaj poboljšeka je vendar. Tudi doklade za penzijo in starostne doklade so jim dostojno regulirali. Kaj pa pri nas na Krasu in na Goriškem? Uvrsteni so učitelji v tri vrste. Prve in druge vrste so tako polnoštevilne — če tudi so pri nas le bele vrane — da mora spreten in dober učitelj leta in leta čakati, predno se na ta ali drug način jedno višjih mest izprazni in še potem se za njo trgajo, kakor psi okolo prazne kosti. — Tedaj še tako pridni učitelj ima le malo ali nič upanja do boljše bodočnosti.

Čitateljem „Slovenskega Naroda“ je znano, da je drugi velikonočni praznik naredilo malo društvo goriško v Tolminu „besedo“ za „Narodni dom“. Pri tej priliki se je pridobilo čistih 50 gld. za ta narodni zavod. Ravno to društvo namerava napraviti maja meseca „besedo“ v Sežani; dohodek bode tudi namenjen „Narodnemu domu“. Tako sem te dni v Sežani slišal od zanesljive osebe. To je pač posnemanja vredno. Pa tudi sežanska čitalnica se je začela gibati in bode baje tudi ona napravila posebno veselico za „Narodni dom“. Vsekako je to hvalevredno; tedaj upamo, da ne ostane to: pium desiderium. Vederemo!

Zelo žalostilo me je poizvediti, da je čestiti g. Brencè, vikarij in ljudski učitelj dutovljanski na smrt bolan. Res škoda bi bilo za jako vnetega šolnika, katerega je sam cesar odlikoval z zlatim križcem za šolske zasluge. On je namreč tudi učitelj, bivši ud c. kr. okraj. šolskega sveta in se nad 25 let uže s šolstvom — resno peča. Vso čast takim duhovnikom in Bog naj ga nam še mnoga leta ohrani!

Od slovenske Mure [Izv. dop.] Oh, mi ubogi Nemci, kakšna nevarnost nam preti! Koliko moramo trpeti od Slovencev! Pustite nam vendar še življenje — nemško! Saj smo mi najpoblevnejši ljudje na svetu; mi hočemo mir z vami in ničesar drugega ne želimo, nego to malenkost, da se vaša deca v nedolžnej nemščini poučuje, in da vi z nami v svetovnej tej „kultursprachi“ govorite! Blizu takšno tarnanje se čuje tu ob meji, brž ko se Slovenci začnejo nekoliko gibati, brž ko reagira naše budenje iz stoletnega spanja nekoliko na germanizacijo. Če kak slovensk časopis razkrije krivice, katere se gode Slovincem v šoli, če slovenski kmetje peticije pošiljajo na Dunaj za upeljavo slovenskega jezika v šole in urade, takoj bolešno zavilijo naši ljubi Nemci in nemčurčki ter planejo srdito na list in na ubogi narod, češ, da moti ljubi mir in bratovsko složnost. Če pa pijonirji radgonske „ortsgruppe“ gredo havzirat v čisto slovensko vas ter županu dokazovat, kako grozno koristna je nemška šola, če učitelji v Radgoni in po drugod le tedaj s svojimi učenci slovenski govoré, kadar jim počitnice oznanijo, če se vtikajo v naše zastope, v naše volitve itd. oh, takrat ne delajo nobene zdražbe. Ja bauer, das ist was anderes! Kakšna drzovitost od Slovencev, ako se upirajo ponemčevanju! To je kardinalna pregreha ali vsaj neumnost, to je razdiranje blažene sprave. Nekaj sličnega čitamo v basni o volku in ovci. —

Graškej „Paedag. Zeitschrift“, katera je nota bene evangelije našim pedagogom, smo vrlo hvaležni, da nam prav drastično razkrije, kakšni so Nemci. V 8. števil. šunta kmete: „dass sie solche kapläne und andere querköpfe (ki se potegujejo za slovenske šole) auf irgend eine weise unschädlich machen“. Ko bi kateri slovenski list na tak način ščuval, kakšen krik bi zagnali Nemci! Pa Slovenec je dober človek. Homo bonus — bedak. Ne terja drugega, nego k večjemu pravico, in še to prav skromno. On ne sili čez meje, hoče le svoj život in svojo narodnost ohraniti. Ne govori o slovenskih trdnjavah, kakor Nemci bombastično-smešno, na pr. cmureški grad je „ein mächtiges Bollwerk der deutschen zunge“ (glej Mayers Convers.-Lex. 1881). Tudi ne javka tako tragi-komično, kakor omenjena „ortsgruppe“, ko jej je pametni župan pokazal pot, od koder je prišla, „ach, ein Stück deutscher erde ist verloren“, da si je ime onej vasi Limanoši in je izmej vseh stanovalcev samo jedna ženska Nemka.

Kako dobro in koristno bi bilo, ko bi Slovenci tu ob meji imeli le trohico one nemške ošabnosti in nemčurske brezozirnosti! Sprožila se je misel osnovati kakšno društvo v Radgoni. Izborna misel to, bo vsakdo pritrtil. Le brž na delo! A Slovencu prepohlevnemu zleze takoj srce v hlače, če se le spomni rabijatnega doktorja K. Kaj bodo meščanje

porekli, to je grozna reč! In vsi se prekrizajo. Poskrijmo se v mišje luknje!

Res, malo je še kardelce zdaj, kateremu bje gorko srce za ljubo domovino, a dovolj ga je, središče bi bilo, molekili bi se agregirali, in vedno večje bi društvo postalo. Ljudstvo bi se z našimi namerami seznanilo in prebudilo za naše težnje.

Jeden element je, ki tu pri nas največ napotja dela. To so ljudski učitelji, izvzemši malo število v celej liniji od Ogrske do Koroške. Te kuka-vice delajo največ zdražbe mej Nemci in Slovenci. Ti psujejo in zasmehujejo najdragocenejše svetinje našega roda. Pred nedavnim je nek tak blaziran apostol zagovarjal svojo nemškutarijo tako-le: „ich habe von den deutschen die bildung“. Drugi privandranec ognjusil je nek slovenski list. Slovenskih časopisov itak ne čitajo, razen, če jih kdo „zdela“. Sploh so pa jednaki živali kameleonu, ki na solnci svojo barvo spreminja. Denes je tsch, — jutri č.

Beda za bedo tepe slovenski narod, leto za letom se bori z neugodno letino. Vso nado in ves trud našega bornega vinogradnika uničil je 12. april, toda vse te nadloge šo podvoje ti kruhoborski učitelji, ki otrovajo in spridijo naš rod, ter nam vzemo jedini up, da postavimo trden jez zoper valove ponemčevanja.

Da tukaj vse prebivalstvo gorko želi jednako-pravnosti v šolah in uradih, temu dokaz so peticije, katere so naslednje občine ob ogrsko-štajerskej meji poslale ravnokar svojemu državnemu poslancu gospodu Hermanu: Šratovci-Melé, Boračeva, Radenci, Rihtarovci-Turjenci, Kapela, Mota-Hrastje, Murščak, Očeslavci-Stavešenci.*)

Domače stvari.

— (Gospod Laschan.) župan ljubljanski, odpovedal se je tej vzvišenej službi. Mestno odbor-ništvu pa baje namerava še obdržati. Tudi nasledek narodne zmage.

— (Jour fixe) literarnega in zabavnega kluba je jutri pri Tavčarji.

— (Vsled slovenskega apelacijskega odgovora) anulirala je nadsodnija graška velik kos nemške pravde pred sodnijo Loško. Slučaj je našim čitateljem uže znan! Pritožilo se je do najvišjega sodišča ter v pritožbi poudarjalo, da je nadsodnija graška pred dvema mesecema v čisto jednakej slučaji čisto drugače razsodila. Ali pomagalo nij nič; najvišje sodišče potrdilo je nadsodnijsko razsodbo „aus den zutreffenden Gründen des hohen Obergerichtes!“ Sedaj mora pač vsakdo čutiti živo potrebo po napovedanej justičnega ministra naredbi!

— („Ljubljansk pohajkovelec“) nam piše: „Pri zadnjih mestnih volitvah dogodila se je

*) Prosimo pri priliki še kaj.

Uredn.

jim miru . . . ta sta lam srečna! Naj bodeta . . . ne moti ja . . .!“ . . . Jaz bi tudi ne motila rada . . . ali kaj naj bode s pismom? . . .“

„Pa mu mora vsakako priti v roke,“ rekla je Marijana; „kako dobro in plemenito misli Sergej Mihajlovič! Je li mogoče, Mažurina, da je on izgubljen . . . ali da ga pošljejo v Sibirijo?“

„Tudi iz Sibirije se more uiti! . . . In žitje izgubiti? . . . Ej, jednemu je to lahko . . . družemu ne . . . a njegovo življenje nij sladko!“

Mažurina gledala je neprestano v Marijano.

„Da, res je,“ rekla je naposled, „vi ste lepo dekcle . . . in ljuba, dobra ptičica! Baš mislim, bi li, ker Alekseja nij, pismo vam izročila? Čemu bi čakala?“

„Jaz mu ga dam, zanesite se na to.“

Mažurina naslonila je glavo na roko in dolgo, dolgo o nečem premišljevala; potem je rekla:

„Recite mi . . . ali ne hudujte se zatagadelj . . . ljubite ga li vi istinito?“

„O, da!“

Mažurina kimala je z glavo.

„Se ve da, čemu vprašujem jaz zato! Zdaj moram iti, drugače pridem še prepozno . . . Recite mu . . . da sem bila tu . . . in da ga pozdravljam . . . Recite mu: Mažurina bila je tu. Ne bo-

dete li imena pozabili? . . . Ne? Mažurina . . . In pismo . . . kam sem ga pa dela?“

Mažurina je vstala in obrnivši se v stran hitro fin košček sesvalkanega papirja v usta dela. — „Ah, zdaj se mi je nekaj nespametnega pripetilo! . . . Saj vendar nij mogoče, da sem pismo izgubila? . . . Da, res izgubila sem ga . . . Nij ga . . . Da ga le kdo ne najde . . . I, tu ga nij! . . . Torej se je vendar tako zgodilo, kakor je želel Sergej Mihajlovič.“

„Iščite, iščite,“ ščebetala je Marijana.

Mažurina odkimala je z glavo.

„Ne, čemu bi iskala; pismo je izgubljeno.“

Marijana stopila je k njej in rekla:

„Dovolite mi, da vas vsaj poljubim!“

Mažurina objela je hitro Marijano in sicer s takšno močjo, ki bi jo jedva kdo v ženski slutil.

„Za nikogar drugega bi tega ne storila,“ mrmrala je polu glasno pred se . . . „proti svojej vesti . . . prvokrat! — Recite mu, naj bode pazljiv . . . in vi tudi. Kmalu bode tu zlo za vse, jako zlo! Bežita oba, dokler je mogoče. Toda, z Bogom!“ rekla je na jedenkrat glasno in hitro . . . „recite mu le . . . ne, nič nij treba!“

Mažurina hitela je iz sobe in vrata za seboj

zaloputnila; Marijana v misli vtopljenja stala je sredi sobe.

„Kaj znači to?“ vprašala je naposled sama sebe. „Ta devotica ga bolj ljubi, nego ga ljubim jaz! In kaj pomenijo ta svarila? Kam pa je Solomin tako hitro odšel in ga zdaj nazaj nij?“

Dolgo hodila je po sobi gori in doli. Čudno čuvstvo, mešanica strahu in jeze in začudenja jo je navdajala. „Zakaj nijsem šla z Neždanovom?“ vpraševala se je samo. „Ker mi je Solomin odgovarjal . . . A kje je on sam; kaj se godi? — Mažurina nij zaradi Neždanova oddala tistega usodepolnega pisma. A kako, da si ona upa to storiti? Hoče se li velikodušno delati? — S kakšno pravico? In zakaj je njo, Marijano, ta velikodušnost tako ganila? Je li sploh ginena bila? — Grdo dekcle zanima se za mladega moža. — Kaj je v tem tako nenavadnega. Iz česa ukrepala je Mažurina, da je Marijanina ljubav do Neždanova jačja od njenega čuvstva o dolžnostih. — Morda te žrtve Marijana niti hotela nij. In kaj je bilo v istem pismu? — Poziv se dejansko kakšnega podjetja udeležiti, kaj drugega? — No, in ako bi celo . . .“

(Dalje prihodnjč.)

